

1. ПОДЕЛА ЉУДСКИХ ПРАВА И СЛОБОДА

Постојање бројних и разноврсних права и слобода грађана намеће и потребу њихове поделе и разврставања, тако да се у теорији и литератури уочавају различите поделе слобода и права, и то према бројним мерилима.

Тако се према свом носиоцу права деле: на индивидуална (појединачна) и колективна (групна); према степену остварености: на формална и стварна; према односу појединца и државе, разликују се: права негативног статуса (у које држава не сме да се меша), права позитивног статуса (којима грађани могу од државе да траже одређено чињење или нечињење) и права активног статуса (код којих грађани учествују у обављању јавних послова); према предмету, права се деле: на лична, политичка, економска, социјална и културна; и према времену настанка, разликују се: права прве, друге и треће генерације. Проф. Маријана Пајванчић помиње и поделу на: права човека, права грађанина и права држављана, у зависности од тога да ли припадају сваком човеку, грађанину или држављанину одређене земље; даље разликује природна и грађанска права (природна се стичу рођењем, а ова друга само у оквирима заједнице); законска и етичка права (законска су уређена правилима, а ова друга то не морају да буду); либерално одбрамбена права и демократска, индивидуална права и права колективитета; основна и законска; лична, друштвена и грађанска права; опште слободе и права и посебна права и слободе; права грађана која су последица једнакости и права која су последица слободе грађана: лична, политичка и социјално-економска. Нешто специфичнију поделу слобода и права даје и Рајко Кузмановић, проф. Правног факултета у Бањалуци. Према њему, она се деле на: природна и стечена права, формална и стварна, класична и нова права и слободе, аксиоматска и процесуална права, лична права и слободе, политичка, социјално-економска и културно историјска права и слободе, права и слободе рада и управљања, еколошка права и слободе, права локалне самоуправе, права и слободе информисања и обавештавања.

Свакако да заслужује пажњу и једна сасвим оригинална подела и типологија права и слобода коју је дао проф. Драган М. Стојановић са Правног факултета у Нишу и који разликује следећа основна права: према изворима – на национална и интернационална; према персоналном подручју важења: на права човека и права грађана; према пореклу: на недржавна и државна; према садржини: на либерална,